

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

วารุณี มีเจริญ* พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

มยุรี เวศน์เรืองสันติ***ป.พย.

สุมาลี จักรไพศาล*** พย.ม. (บริหารการพยาบาล)

ศักดิ์มงคล เชื้อทอง** พย.บ.

วิภาศิริ นราพงษ์** พย.ม. (การพยาบาลศึกษา)

อัจฉรา โทสุวรรณ*** ป.พย.

ปัทมา ผาติภักตร์กุล** พย.บ.

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการทำนายของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี โดยปัจจัยภายใน ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา การอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ระยะเวลาในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล และเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ ชนิดของหอผู้ป่วย นโยบายการใช้กระบวนการพยาบาลของหน่วยงาน ลักษณะงานหลักที่ทำ การจัดการเรียนการสอนกระบวนการพยาบาลในหลักสูตร และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสระบุรีจำนวน 433 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลโดยรวมในทิศทางบวก มีการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวมในระดับมาก และมีปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ลักษณะงานหลักที่ทำ ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล และชนิดของหอผู้ป่วยเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลได้ร้อยละ 27.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรมีการดำเนินการพัฒนาให้พยาบาลมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลให้เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

คำสำคัญ: การใช้กระบวนการพยาบาล พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสระบุรี

*Corresponding author, อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี E-mail: warunee_mee@yahoo.com

**อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

***พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสระบุรี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการพยาบาลเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่พยาบาลนำมาใช้เพื่อการประยุกต์ความรู้ในศาสตร์การพยาบาลไปสู่การปฏิบัติการพยาบาลที่ช่วยให้การดูแลผู้ป่วยหรือผู้รับบริการมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความต้องการของผู้รับบริการ (Potter & Perry, 2005) นอกจากนี้กระบวนการพยาบาลยังเป็นการรอบแนวคิดในการปฏิบัติพยาบาลแบบองค์รวมเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของบุคคล ครอบครัว และชุมชนอย่างเป็นระบบที่เฉพาะเจาะจงกับสถานการณ์หรือปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการ ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการในการดูแลสุขภาพของตนเองและสร้างความพึงพอใจในบริการ (Doenges, Moorhouse, & Burley, 2000) กระบวนการพยาบาลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของพยาบาล โดยปัจจุบันมีการกำหนดให้นำกระบวนการพยาบาลมาใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพการพยาบาล ดังนั้นพยาบาลทุกคนจึงมีความจำเป็นต้องใช้กระบวนการพยาบาล แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลพบว่า พยาบาลยังมีปัญหาในการใช้กระบวนการพยาบาลในทุกขั้นตอนดังจะเห็นได้จากที่ดวงตา วัฒนะเสน (2541) ได้ศึกษาไว้พบว่า ในขั้นตอนการประเมินสภาพผู้ป่วยพยาบาลยังรวบรวมข้อมูลได้ไม่ครบถ้วนเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนและขาดทักษะในการรวบรวมข้อมูล ไม่สามารถเขียนข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลอย่างถูกต้องเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ได้นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ และขาดทักษะในการเขียนข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล พยาบาลไม่ได้ปฏิบัติตามแผนการพยาบาลทุกรายแต่ปฏิบัติงานด้วยความเคยชินเน้นงานให้เสร็จตามเวลามากกว่าแก้ปัญหา

หรือตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เนื่องจากพยาบาลขาดความรู้ความสามารถในการนำกระบวนการพยาบาลไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง และมีเจตคติว่ากระบวนการพยาบาลเป็นสิ่งที่ฝักหักหรือปฏิบัติได้จริงเฉพาะในการเรียนการสอนเท่านั้นไม่เหมาะกับการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง สำหรับในขั้นตอนการประเมินผลจะมีการบันทึกการพยาบาลเพียงบางรายและไม่ได้บันทึกการพยาบาลตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล

โรงพยาบาลสระบุรี เป็นโรงพยาบาลระดับตติยภูมิในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล ดังจะเห็นได้จากในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาผลการตรวจประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรียังขาดความสมบูรณ์และมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ หลายประการ ได้แก่ การเขียนบันทึกทางการพยาบาลยังไม่สะท้อนถึงการพยาบาลเฉพาะทางของผู้ป่วยแต่ละกลุ่มโรค พยาบาลดูแลผู้ป่วยเฉพาะทางได้ดีแต่ไม่เขียนบันทึกสิ่งที่ปฏิบัติยังคงบันทึกเฉพาะกิจกรรมทั่วไป พยาบาลยังมีความรู้สึกขัดแย้งกันเกี่ยวกับความจำเป็นของการบันทึกการพยาบาลในผู้ป่วยเรื้อรังที่อยู่โรงพยาบาลนาน ๆ การบันทึกในแผนกผู้ป่วยนอกและห้องฉุกเฉินยังไม่ค่อยสะท้อนให้เห็นบทบาทของพยาบาล บทบาทพยาบาลในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยยังไม่ถูกบันทึกลงในเวชระเบียนฯ (โรงพยาบาลสระบุรี, 2549) ถึงแม้ว่าโรงพยาบาลสระบุรีจะได้มีการพัฒนารูปแบบการบันทึกและแบบฟอร์มการบันทึก รวมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลและการบันทึกทางการพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการบันทึกทางการพยาบาลตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจเยี่ยมเพื่อประเมินคุณภาพโรงพยาบาล แต่ผลการตรวจเยี่ยมก็ยังพบปัญหาในการบันทึกทางการพยาบาล

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

อย่างต่อเนื่องเช่นกัน ดังนั้นคณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในส่วนการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการพยาบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรี จึงสนใจที่จะศึกษาถึงระดับความรู้เจตคติต่อกระบวนการพยาบาลการใช้กระบวนการพยาบาล ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี ทั้งนี้เพื่อจะได้มีข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การวางแผนงานเพื่อการพัฒนาการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ เจตคติต่อกระบวนการพยาบาล การใช้กระบวนการพยาบาล และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ร่วมทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา การอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ระยะเวลาในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล เจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ชนิดของหอผู้ป่วย นโยบายการใช้กระบวนการพยาบาลของหน่วยงาน ลักษณะงานหลักที่ทำ การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลในหลักสูตร และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

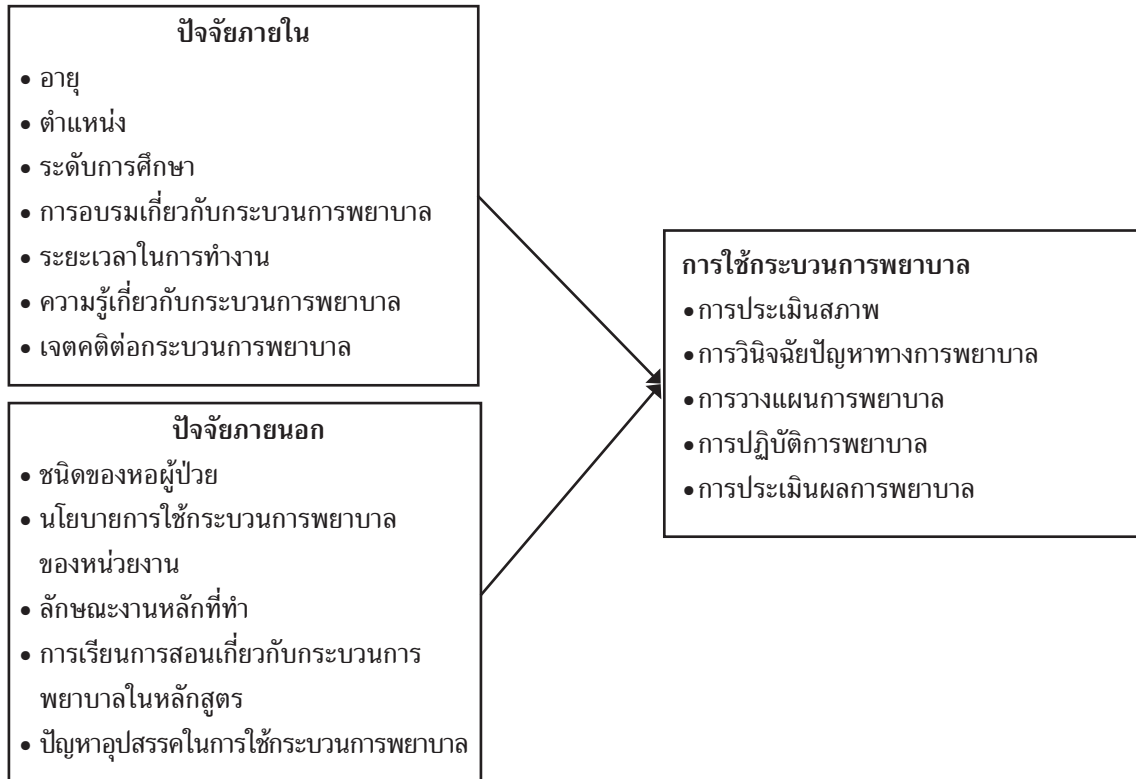
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งสนใจศึกษาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล สำหรับปัจจัยภายในประกอบ

ด้วย อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา การอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ระยะเวลาในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล และเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ซึ่งมีผลการศึกษาที่พบว่า อายุ ทักษะคิดต่อกระบวนการพยาบาล ประสบการณ์การได้รับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล และตำแหน่งงานของพยาบาลมีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2550; สาลี เกลิมวรรณพงศ์ และ เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2542; Binh, 2001) นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านความรู้ ทักษะ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้กระบวนการพยาบาล (ลัดดาวัลย์ แดงเถิน, 2550) สำหรับปัจจัยภายนอกประกอบด้วยชนิดของหอผู้ป่วย นโยบายการใช้กระบวนการพยาบาลของหน่วยงาน ลักษณะงานหลักที่ทำ การเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลในหลักสูตร และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ซึ่งดวงใจ รตนธัญญา (2533) ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายโครงสร้างขององค์กร การกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีคณะกรรมการรับผิดชอบการใช้กระบวนการพยาบาล การนิเทศงาน การติดต่อสื่อสาร ระบบการบันทึกรายงาน และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนหรือเป็นปัจจัยเสริมที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการนำกระบวนการพยาบาลมาใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่พบว่าปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล (สาลี เกลิมวรรณพงศ์ และ เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2542) ระบบสนับสนุนของหน่วยงานเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลได้ โดยปัจจัยสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวมในระดับปานกลาง (อารีย์ ป้อมประสิทธิ์, 2546) การนิเทศงาน การจัดอัตรากำลังและเจตคติในการใช้กระบวนการพยาบาล โดยสามารถร่วมกันทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพได้

วารุณี มีเจริญ และคณะ

(ลัดดาวัลย์ แดงเงิน, 2550) จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลนั้นซึ่งสอดคล้องกับที่สาลิ เนลิมวรรณพงศ์

และเพชรน้อย สิงห์ช่างชัย (2542) ได้สรุปไว้ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาล ของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยบรรยายเชิงความสัมพันธ์ (Descriptive correlational research) กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสระบุรี โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์สมการถดถอยและสหสัมพันธ์ จากสูตรคำนวณของภัทรสินี ภัทรโกศล (2550) คือ $n \geq \frac{8}{f^2} + (m+1)$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง, m = จำนวนตัวแปรอิสระ, f = ผลที่เกิดจากปัจจัยที่นำมาพิจารณา ซึ่งกำหนดเป็นค่าคงที่ = 0.15 ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้อย่างน้อย 369 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สร้างโดยสาลิ เนลิมวรรณพงศ์ และเพชรน้อย สิงห์ช่างชัย

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

(2542) องค์ประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูล 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพยาบาลได้แก่ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา การอบรมเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ระยะเวลาในการทำงาน ชนิดของหอผู้ป่วย นโยบายการใช้กระบวนการพยาบาลของหน่วยงาน ลักษณะงานหลักที่ทำ และการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลในหลักสูตร ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบถูกผิด คือตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน จำนวน 25 ข้อ คะแนนมาก หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5) จำนวน 21 ข้อ คะแนนมาก หมายถึงมีเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลในทิศทางบวก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการใช้กระบวนการพยาบาล ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จากน้อยที่สุด(1) ถึงมากที่สุด (5) จำนวน 19 ข้อ คะแนนมาก หมายถึงมีการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับมาก

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จากน้อยที่สุด (1) ถึงมากที่สุด (5) มีจำนวน 17 ข้อ คะแนนมาก หมายถึงมีปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับมาก

คณะผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับพยาบาลที่เลี้ยงในแหล่งฝึกภาคปฏิบัติของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรี จำนวน 20 ราย และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงด้วยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR 21)) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550) ในส่วนของความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงด้วยวิธีครอนบาค แอลฟา (Cronbach's alpha method) ในส่วนของเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล การใช้กระบวนการพยาบาล และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของครอนบาค แอลฟา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	กลุ่มตัวอย่าง 20 คน	กลุ่มตัวอย่าง 433 คน
แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล	.76	.74
แบบสอบถามเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล	.79	.78
แบบสอบถามการใช้กระบวนการพยาบาล	.90	.84
แบบสอบถามปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล	.96	.93

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี (ที่ สธ 0203.098/862 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2551) และผ่านการเห็นชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลสระบุรี (ที่ สธ 0203.098/1482 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2551) รวมทั้งได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการศึกษาคั้งนี้ และลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มเข้าร่วมงานวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น คณะผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลสระบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประสานกับหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดด้วยตนเอง และคณะผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 ถึง 31 สิงหาคม 2551 ภายหลังเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 433 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 458 คน คิดเป็นร้อยละ 94.54

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์โดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล เจตคติต่อกระบวนการพยาบาล การใช้กระบวนการพยาบาล และปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล

ด้วยสถิติบรรยาย (Descriptive statistics) วิเคราะห์ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี ด้วยสถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 37.03 ปี ($SD = 8.21$) โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.7 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 405 คน คิดเป็นร้อยละ 93.5 เป็นพยาบาลประจำการมากที่สุด จำนวน 404 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 โดยเป็นพยาบาลวิชาชีพ ระดับ 7 มากที่สุดจำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 ลักษณะงานเป็นการบริการผู้ป่วยในมากที่สุดจำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 ปฏิบัติงานในแผนกศัลยกรรมมากที่สุด จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเฉลี่ยเท่ากับ 14.58 ปี ($SD = 8.24$) โดยส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.9 และเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาล จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4

กลุ่มตัวอย่มีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลโดยรวม ($M = 19.97$, $SD = 1.75$) และมีปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวม ($M = 50.16$, $SD = 12.69$) อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าพยาบาลมีเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลโดยรวม ($M = 82.25$, $SD = 8.42$) ในทิศทางบวก และมีการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวม ($M = 70.24$, $SD = 8.71$) ในระดับมาก

สำหรับผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงด้วยการทำ scatter plot ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปร, Autocorrelation, และ Homocedasticity อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แต่มีการ

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

ละเมิดข้อตกลงเบื้องต้นเพียงเล็กน้อยในเรื่อง multivariate normal distribution เพราะมีตัวแปรบางตัว ได้แก่ ข้อคำถามในแบบสอบถามปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล (จำนวน 3 ใน 17 ข้อคำถาม) มีค่า Fisher's measure of skewness เกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (คือระหว่าง +1.96 และ -1.96) และพบว่า มีตัวแปรอิสระจำนวน 1 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ .80 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2545) ได้แก่ ตัวแปรระยะเวลาในการทำงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .93 ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาในการเกิด multicollinearity ในการนำไปทดสอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน คณะผู้วิจัยจึงตัดตัวแปรระยะเวลาในการทำงานออกจากการวิเคราะห์ดังกล่าว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลนั้นพบว่า เจตคติต่อกระบวนการ

พยาบาล ลักษณะงานหลักที่ทำ ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล และชนิดของหอผู้ป่วย (แผนกอายุรกรรม) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยทั้ง 4 ตัวสามารถร่วมกันทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 27.4 และเมื่อพิจารณาอิทธิพลเป็นรายปัจจัยพบว่า เจตคติต่อกระบวนการพยาบาลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้กระบวนการพยาบาลได้ร้อยละ 17 ส่วนลักษณะงานหลักที่ทำ ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล และชนิดของหอผู้ป่วย (แผนกอายุรกรรม) เพิ่มขีดความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการใช้กระบวนการพยาบาลได้ร้อยละ 6, 4, และ 1 ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ถดถอยพหุในการเลือกตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของกลุ่มตัวอย่าง (N=433)

ตัวแปร (ทำนาย)	b	Beta	R	R ²	R ² change	F	p-value
1. เจตคติ	.33	.31	.42	.17	.17	90.68	< .001
2. ลักษณะงานฯ	4.51	.22	.48	.23	.06	64.28	< .001
3. ปัญหา อุปสรรค	-.14	-.21	.52	.27	.04	51.69	< .001
4. ชนิดของหอผู้ป่วย	2.40	.10	.52	.27	.01	40.43	< .001
Constant = 46.92, Multiple R = .52, R ² = .274, SE = 7.47							

การอภิปรายผล

พยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสระบุรีมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของหลายท่านที่พบ

ว่าพยาบาลส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลในระดับปานกลาง (กิตติพร เอื้อสมบุญ, 2537; รุ่งฟ้า วิทวัสการเวช, อรุณี หล่อนิล, และกรรณิกา กล้าวิทย์กรรม, 2542) ทั้ง ๆ ที่โรงพยาบาลสระบุรีได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้กระบวนการ

พยาบาลในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องมานานมากกว่า 10 ปี โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการนำกระบวนการพยาบาลไปใช้และพัฒนาคุณภาพการบันทึกทางการพยาบาล ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลอย่างต่อเนื่องตลอดมา ได้แก่ การจัดให้ตรวจสอบคุณภาพการบันทึกทางการพยาบาล การจัดทำคู่มือการใช้กระบวนการพยาบาลและการบันทึกการพยาบาล การปรับปรุงแบบบันทึกทางการพยาบาลในเวชระเบียน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในลักษณะของการจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติ (community of practice) รวมทั้งการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลและการบันทึกทางการพยาบาล (โรงพยาบาลสระบุรี, 2551) การจัดกิจกรรมดังกล่าวโดยเฉพาะการฝึกอบรมให้ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจในหลักการวิธีการปฏิบัติงาน (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และ สวิง สุวรรณ, 2532) ซึ่งน่าจะทำให้พยาบาลในโรงพยาบาลมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพยาบาลเป็นอย่างดี แต่จากผลการวิจัยยังพบว่า พยาบาลยังมีความรู้โดยภาพรวม และความรู้ด้านการประเมินสภาพและการวางแผนการพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรมีการทบทวนแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาล ซึ่งจะช่วยให้พยาบาลของโรงพยาบาลสระบุรีมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลในระดับสูงขึ้น และมีความตื่นตัว กระตือรือร้นในการใช้กระบวนการพยาบาล

สำหรับปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลพบว่า พยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสระบุรีส่วนใหญ่รับรู้ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชนิษฐา รัตนกัลยา และบุญชู อนุสาสนนันท์ (2549) และวิไลลักษณ์ ตียาพันธ์ (2548)

การที่พยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสระบุรีส่วนใหญ่รับรู้ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่โรงพยาบาลสระบุรีเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่เผชิญปัญหาการขาดแคลนพยาบาล ทำให้พยาบาลมีภาระงานมากและมีการเปลี่ยนแปลงผู้แทนสถานทางการพยาบาลระบบการนิเทศการใช้กระบวนการพยาบาลจึงขาดความต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้การบริหารจัดการยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอที่จะเอื้ออำนวยต่อการใช้กระบวนการพยาบาล นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาปรับเปลี่ยนแบบฟอร์มบันทึกทางการพยาบาลหลายครั้งจึงอาจนำมาสู่ปัญหาความสับสนของพยาบาล จนทำให้รับรู้ว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับปานกลาง ซึ่งถ้าพิจารณาในรายละเอียดก็พบว่าสิ่งที่เป็นปัญหามากนั้นเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ และแบบฟอร์มที่ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุธิดา ประทุมราช (2548) ที่ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้กระบวนการพยาบาลพบว่า เกิดจาก 4 ด้าน คือ 1) ด้านระบบบริหาร ได้แก่ การจัดอัตรากำลังไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ ภาระงานมาก การมอบหมายงานไม่เหมาะสม การนิเทศของระดับบริหาร 2) ด้านบุคลากรพยาบาล ได้แก่ ขาดความรู้และขาดทักษะในการประเมินและวินิจฉัยการพยาบาล ทักษะไม่ดี บันทึกข้อมูลทางการพยาบาลไม่ครอบคลุมและไม่ครบถ้วน 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ เอกสาร ตำรา คู่มือในการใช้กระบวนการพยาบาลไม่เพียงพอ และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ บรรยากาศองค์กรไม่ดี ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรีจึงจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทางการพยาบาลและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใช้กระบวนการพยาบาล

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้ยังสามารถยืนยันถึงผลสำเร็จของความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรีได้ในระดับหนึ่งคือ พยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลสระบุรีมีเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลในทิศทางบวก และมีการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมา (จิราพร พรหมพิทักษ์กุล, 2541; ดวงเดือน ไชยน้อย, ศิริพร สิงหนตร, และสุวรรณี ศรีจันทร์อาภา, 2544; อารีย์ ป้อมประสิทธิ์, 2546; Hildman, 1991; Martin et al., 1994 อ้างใน นลัทพร แข็งฤทธิ์, 2540) ถึงแม้ว่าพยาบาลจะมีเจตคติที่ดีและใช้กระบวนการพยาบาลในระดับมากแต่ก็ยังมีความรู้ที่ไม่มากพอและกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการใช้กระบวนการพยาบาลยังเป็นปัญหาและอุปสรรคอาจนำไปสู่ปัญหาในการใช้กระบวนการพยาบาลลดลงหรือทำให้พยาบาลมีเจตคติที่ไม่ดีต่อกระบวนการพยาบาลได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่าพยาบาลส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีกระบวนการพยาบาลในขั้นตอนการเขียนแผนการพยาบาลในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงพยาบาลสระบุรีมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้แผนการพยาบาล โดยไม่ได้มีการเขียนแผนการพยาบาลผู้ป่วยเฉพาะรายอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีการใช้มาตรฐานการพยาบาลเฉพาะโรคในบางหอผู้ป่วยเท่านั้น โดยพยาบาลจะนำมาตรฐานการพยาบาลที่ได้ไปปฏิบัติกับผู้ใช้บริการแล้วไปเขียนลงในบันทึกการพยาบาลประจำวัน ทำให้พยาบาลไม่ได้มีการเขียนแผนการพยาบาลโดยตรง จึงส่งผลให้พยาบาลส่วนใหญ่รับรู้ว่าการใช้แผนการพยาบาลในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรมีการทบทวนเกี่ยวกับการวางแผนการพยาบาลหรือแนวทางในการใช้มาตรฐานการพยาบาลให้มีความชัดเจนมากขึ้น จึงจะช่วยให้พยาบาลสามารถวางแผนการพยาบาลและใช้แผนการพยาบาลได้อย่าง

มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การใช้กระบวนการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องตลอดไป

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสระบุรีนั้น ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่ามีตัวแปรอิสระเพียง 4 ตัวที่สามารถทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 27.4 คือ เจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ลักษณะงานหลักที่ทำ ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล และชนิดของหอผู้ป่วย โดยปัจจัยตัวแรกที่เข้าสู่สมการขั้นตอนที่หนึ่งคือเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล ซึ่งแสดงว่าตัวแปรนี้มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสระบุรี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสาลี เฉลิมวรรณพงศ์ และเพชรน้อย สิงห์ช่างชัย (2542) ที่พบว่าเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลเป็นตัวแปรแรก que เข้าสู่สมการเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของดวงใจ รัตนธัญญา (2533) ที่พบว่าระบบสนับสนุนขององค์กรและเจตคติต่อการใช้กระบวนการพยาบาล เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายความแปรปรวนของการใช้กระบวนการพยาบาล ได้ร้อยละ 19.3 และลัดดาวัลย์ แดงเถิน (2550) ก็พบเช่นเดียวกันว่าเจตคติในการใช้กระบวนการพยาบาลเป็นปัจจัยหนึ่งในสี่ปัจจัยที่มีอิทธิพลสามารถร่วมพยากรณ์การใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลแม่สอดได้ถึงร้อยละ 57.60 รวมทั้งผลการศึกษาของบิน (Binh, 2001) ก็พบว่าเจตคติต่อการใช้พยาบาลกระบวนการพยาบาล เป็นปัจจัยหนึ่งในห้าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อทดสอบด้วย Linear Regression และ มานิกา พระแท่น(2544) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคทฤษฎี และเจตคติต่อ

วิชาชีพพยาบาล เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการให้การพยาบาลโดยใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 65.50 เช่นเดียวกัน นั่นก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เจตคติสามารถทำนายการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลได้ ดังจะเห็นได้จากมีผลการวิจัยหลายเรื่องที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว เช่น ทศนีย์ ตั้งตรงจิตต์, สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์, ทศนีย์ โมฬีชาติ, และจิตรา กำพลเชษฐ (2536) และทศนีย์ โมฬีชาติ (2533) ซึ่งพบว่าพยาบาลที่มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการพยาบาล สามารถใช้กระบวนการพยาบาลได้ดีกว่าพยาบาลที่มีเจตคติไม่ดีต่อกระบวนการพยาบาล และวิมลนิจ สิงหะ (2549) พบเช่นเดียวกันว่าเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาล

แต่อย่างไรก็ตาม สาสีเฉลิมวรรณพงศ์และเพชรน้อย สิงห์ช่างชัย (2542) ได้กล่าวไว้ว่ามีงานวิจัยในต่างประเทศพบว่าแม้พยาบาลจะมีเจตคติในทางบวกต่อกระบวนการพยาบาล พยาบาลยังมีการใช้กระบวนการพยาบาลน้อยและไม่สมบูรณ์ทุกขั้นตอน นั่นแสดงว่าเจตคติที่ดีหรือไม่ดีอย่างเดียวไม่ได้ทำให้พฤติกรรมหรือการปฏิบัติเกิดขึ้น แต่เกิดจากองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น บรรทัดฐานของสังคม มุมมองของพยาบาลต่อกระบวนการพยาบาล การขาดกำลังคน ดังนั้นในการเสริมแรงให้พยาบาลมีการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับที่สูงขึ้นนั้น ควรจะต้องพิจารณาจัดองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่างเต็มที่

ปัจจัยที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุในขั้นตอนที่ 2 คือ ลักษณะงานหลักที่ทำ โดยในการศึกษาคั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะงานหลักที่ทำออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ งานบริหารหอผู้ป่วย งานบริการผู้ป่วยใน งานบริการผู้ป่วยนอก และงานอื่นๆ เช่น งานบริการวิชาการ ซึ่งพบว่ามีลักษณะงานบริการผู้ป่วยในเพียงตัวแปร

เดียวที่เข้าสู่สมการ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าลักษณะงานบริการผู้ป่วยในมีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล และแสดงว่า ไม่ว่าพยาบาลจะมีเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลในทิศทางใดก็ตาม ถ้าปฏิบัติงานอยู่ในหอผู้ป่วยในก็จะมีผลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล จากสภาพข้อเท็จจริงของโรงพยาบาลสระบุรีพบว่า หอผู้ป่วยในทุกหอผู้ป่วยมีการใช้กระบวนการพยาบาลอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ส่วนในแผนกอื่น ๆ เช่น แผนกผู้ป่วยนอกหรือห้องตรวจพิเศษ ที่มีพยาบาลปฏิบัติงานอยู่ยังพบปัญหาในการใช้กระบวนการพยาบาลค่อนข้างมากทั้งในเรื่องของแบบบันทึกที่สะท้อนการปฏิบัติการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาล รวมทั้งมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาที่ควรบันทึกเพราะการบริการในแผนกดังกล่าวเป็นไปในลักษณะที่ค่อนข้างรวดเร็วพยาบาลต้องทำงานแข่งกับเวลา ซึ่งแตกต่างจากหอผู้ป่วยในที่ผู้ป่วยยังคงต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องมากกว่า 24 ชั่วโมงทำให้พยาบาลมีเวลาในการใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่างเต็มที่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นพยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยในร้อยละ 77.4 จึงสามารถใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นลักษณะของการปฏิบัติงานจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรี

ปัจจัยที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุในขั้นตอนที่ 3 คือ ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ซึ่งพบว่าปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลมีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ พยาบาลจะมีการใช้กระบวนการพยาบาลในระดับดีนั้นจะต้องมีการจัดปัจจัยเสริมหรือจัดให้มีระบบสนับสนุนขององค์กรที่เอื้ออำนวยให้มีการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล แต่ถ่าระบบนั้นไม่ดีพอก็จะเป็นปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ดัง

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

ที่ดวงตา วัฒนะเสน (2541) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าการใช้กระบวนการพยาบาลต้องมีการนิเทศ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก และมีการจัดการงานให้เหมาะสม จึงจะสามารถนำกระบวนการพยาบาลไปใช้ได้ประสบผลสำเร็จ เช่นเดียวกับที่ดวงใจ รัตนธัญญา (2533) พบว่า ระดับการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับระบบสนับสนุนขององค์กร และพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้กระบวนการพยาบาล จากผลการวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับระดับปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรีที่ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางนั้น ก็สะท้อนให้เห็นว่าการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลจะมีระดับที่สูงขึ้น น่าจะต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบสนับสนุนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลจึงเป็นปัจจัยที่ทำนายระดับการใช้กระบวนการพยาบาลและจะเพิ่มอำนาจการทำนายมากขึ้นเมื่อรวมกับปัจจัยด้านเจตคติต่อกระบวนการพยาบาล และลักษณะงานที่ทำ

นอกจากนี้ ปัจจัยที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุในขั้นตอนที่ 4 คือ ชนิดของหอผู้ป่วย โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งชนิดของหอผู้ป่วยออกเป็น 9 ลักษณะ ได้แก่ อายุรกรรม ศัลยกรรม กุมารเวชกรรม สูติ-นรีเวช หอผู้ป่วยหนัก หน่วยงานพิเศษ หอผู้ป่วยพิเศษ หอผู้ป่วยนอก และแผนกอื่น ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า หอผู้ป่วยอายุรกรรมเป็นชนิดของหอผู้ป่วยเพียงตัวแปรเดียวที่เข้าสู่สมการ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าหอผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาล จากสภาพข้อเท็จจริง จะพบว่าหอผู้ป่วยอายุรกรรมจะมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากหอผู้ป่วยในแผนกอื่น ๆ อย่างชัดเจน หอผู้ป่วยอายุรกรรมเป็นการให้บริการแก่ผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้

รับการรักษาด้วยยาเป็นหลัก ซึ่งผู้ป่วยที่มาใช้บริการก็เป็นผู้ป่วยที่มีปัญหาโรคเรื้อรัง จะต้องใช้เวลาในการรักษายาวนานกว่าผู้ป่วยในแผนกอื่น ๆ จึงทำให้พยาบาลได้มีโอกาสใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่างต่อเนื่อง และชัดเจน

สำหรับหอผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรมของโรงพยาบาลสระบุรีก็มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับมีการนำระบบการดูแลเฉพาะราย (nursing case management) มาใช้ในการดูแลผู้ป่วยที่เป็นโรคในกลุ่มเป้าหมายจำนวน 5-6 โรค (เช่น เบาหวาน กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน หอบหืด Stroke เป็นต้น) ซึ่งมากกว่าในแผนกอื่น ๆ ทำให้มีพยาบาลที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ (case manager) ติดตามดูแล รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในหอผู้ป่วยอายุรกรรมอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมีหัวหน้าหอผู้ป่วยและผู้บริหารคุณภาพการพยาบาลแผนกอายุรกรรมที่ให้ความสำคัญกับการใช้กระบวนการพยาบาล และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้กระบวนการพยาบาลจึงส่งผลให้พยาบาลในแผนกอายุรกรรมมีการตื่นตัวต่อการใช้กระบวนการพยาบาล ดังนั้น หอผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรมจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าพยาบาลมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผนการพยาบาลในระดับปานกลาง กลุ่มงานการพยาบาลควรดำเนินจัดทำแผนงานที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมให้พยาบาลมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาในข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลพบว่า มีข้อคำถามที่พยาบาลตอบผิดเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ

92.8 ในบางข้อ เช่น ข้อที่ 13 การวางแผนการพยาบาล ต้องเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ตั้งแต่ผู้รับบริการ เข้ามาในโรงพยาบาล เป็นต้น จึงควรรีบดำเนินการ ค้นหาสาเหตุและเร่งทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน โดยเร็วที่สุด

1.2 ปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลสระบุรี ถึงแม้ว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าคะแนนเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารการพยาบาลทุกระดับควร มีการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรพยาบาล เพื่อแก้ไขปัญหและอุปสรรคดังกล่าว รวมทั้งประสานงาน เพื่อการบริการจัดการสภาพแวดล้อมของโรงพยาบาล ให้เอื้ออำนวยต่อการใช้กระบวนการพยาบาลได้อย่าง เต็มที่และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ควรดำเนินการพัฒนาให้ทุกแผนกของ โรงพยาบาล นอกเหนือจากหอผู้ป่วยในของแผนก อายุรกรรม ให้มีการใช้กระบวนการพยาบาลมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการพยาบาลทั้งโรงพยาบาล

1.4 ควรมีการประชุมและอภิปรายร่วมกัน อย่างต่อเนื่องระหว่างสถาบันการศึกษาและแหล่งฝึก ภาควิชาของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รับทราบปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาล ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาพยาบาล ที่เลี้ยงให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้กระบวนการพยาบาล และสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะการใช้กระบวนการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพแก่นักศึกษาต่อไป

1.5 ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนใน รายวิชาทางการพยาบาลที่ใช้กระบวนการพยาบาล เป็นกรอบแนวคิดในการจัดประสบการณ์ให้กับ นักศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควรมุ่งเน้นให้ นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในทุกชั้น ตอนของกระบวนการพยาบาล และควรมีการดำเนินการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรส่งเสริม ให้นักศึกษามีการวางแผนการพยาบาล และนำแผนการ พยาบาลไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้นักศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของแผนการพยาบาล และเมื่อ สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพจะได้นำความรู้ และทักษะที่ได้รับการฝึกฝนไปใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่ง จะทำให้พยาบาลมีการใช้กระบวนการพยาบาล โดยเฉพาะ ในเรื่องการวางแผนการพยาบาลและนำแผนไปสู่การ ปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ในโรงพยาบาลเพียงแห่งเดียว ผลการวิจัยจึงไม่สามารถ นำไปใช้ในหน่วยงานอื่นได้ จึงควรศึกษาวิจัยการใช้ กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ จะทำให้เห็น ภาพของการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาล วิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ ซึ่งจะ สะท้อนถึงคุณภาพ มาตรฐานการปฏิบัติการพยาบาล ของทั้งประเทศได้ด้วย นอกจากนี้ อาจจะต้องศึกษาเชิง คุณภาพควบคู่ไปด้วย หรือศึกษาหารูปแบบการพัฒนาการ ใช้กระบวนการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นใน อนาคต

ปัจจัยทำนายการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลสระบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). สถิติสำหรับงานวิจัย. ภาควิชาสถิติ, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพร เอื้อยะสมบูรณ์. (2547). การศึกษาปัจจัยสนับสนุนการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา รัตนกลีลา, และบุญชู อนุศาสนนันท์. (2549). ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่ทางศัลยกรรม. วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 19, 135-144.
- จิราพร พรหมพิทักษ์กุล. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยกับการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลประจำการในโรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงใจ รัตนธัญญา. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงเดือน ไชยน้อย, ศิริพร สิงหนตร, และสุวรรณี ศรีจันทร์อาภา. (2544). การใช้กระบวนการพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลจิตเวช. พยาบาลสาร, 28, 12-27.
- ดวงดา วัฒนะเสน. (2541). การนำกระบวนการพยาบาลไปใช้ในหอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย 2 โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง. Retrieved July 15, 2008 from <http://202.28.25.165/research/dbtabc/showfull21.php3?id=0177>
- ทัศนีย์ ตั้งตรงจิตต์, สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์, ทัศนีย์ โมฬีชาติ, และจิตรา กำพลเชษฐ์. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้อยู่ใจต่อการปฏิบัติที่ทำการพยาบาล และต่อการปฏิบัติกระบวนการพยาบาลในโรงพยาบาลศิริราช. วารสารพยาบาลศาสตร์, 11, 167-173.
- ทัศนีย์ โมฬีชาติ. (2533). ศึกษาเปรียบเทียบการใช้ทีมการพยาบาลและกระบวนการพยาบาลของพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช ที่มีความรู้และเจตคติแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นลัทพร แข็งฤทธิ์. (2540). การสร้างแบบวัดเจตคติต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ, และสวัญ สุวรรณ. (2532). พฤติกรรมอนามัยและการเปลี่ยนแปลงเจตคติด้านสุขภาพอนามัย. กรุงเทพฯ: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัทรสินี ภัทรโกศล. (2550). สถิติเพื่อการวิจัยทางวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: วี พรินท์.
- มานิกา พระแท่น. (2544). การศึกษาปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการให้การพยาบาลของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- รุ่งฟ้า วิทวัสการเวช, อรุณี หล่อนิล, และ กรรณิกา กล้าวิทย์กรรม. (2542). ความรู้ ทัศนคติต่อกระบวนการพยาบาลและปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลอุทัยธานี. กลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลอุทัยธานี. (เอกสารอัดสำเนา).
- โรงพยาบาลสระบุรี. (2549). รายงานสรุปผลการเยี่ยมสำรวจของคณะกรรมการประเมินคุณภาพโรงพยาบาล. กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลสระบุรี. (เอกสารอัดสำเนา).
- โรงพยาบาลสระบุรี. (2551). การพัฒนาคุณภาพบริการโรงพยาบาลสระบุรี. Retrieved October 18, 2008 from http://www.srbr.in.th/general/home_5_8.html
- ลัดดาวัลย์ แดงเงิน. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลในโรงพยาบาลแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. Retrieved October 28, 2008 from http://202.28.18.232/dcms/dccheck.php?Int_code=99&RecId=2104&obj_id=21227&showmenu=no.

วารุณี มีเจริญ และคณะ

- วิมลนิจ สิงหะ. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ภาคปฏิบัติที่เน้นกระบวนการพยาบาล และเจตคติต่อกระบวนการพยาบาลกับความสามารถในการใช้กระบวนการพยาบาลของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี. (เอกสารอัดสำเนา).
- วิไลลักษณ์ ตียาพันธ์. (2548). ความรู้ ทักษะเกี่ยวกับกระบวนการพยาบาลและปัญหาอุปสรรคในการใช้กระบวนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี. (เอกสารอัดสำเนา).
- สาลี เกลิมวรรณพงศ์, และ เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา. (เอกสารอัดสำเนา).
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2545). การใช้สถิติในงานวิจัยอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานสากล. กรุงเทพฯ: เพ็ญฟ้า พรินต์.
- สุธิดา ประทุมราช. (2548). ประสิทธิภาพการใช้กระบวนการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารีย์ ป้อมประสิทธิ์ (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนกับการใช้กระบวนการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Binh, L. T. (2001). *Utilization of nursing process among nursing students in Bachmai hospital, Vietnam*. Master of Primary Health Care Management (International program), ASEAN Institute for Health Development, Mahidol University.
- Doenges, M. E., Moorhouse, M. F., & Burley, J. T. (2000). *Application of nursing process and nursing diagnosis: An interactive text for diagnostic reasoning* (3rd ed.). Philadelphia: F.A. Davis.
- Martin, P. A., Dugan, J., Freundl, M., Miller, S.E., Phillips, R., Sharritts, L. (1994). Nurses' attitudes toward nursing process as measured by the Dayton Attitude Scale. *Journal of Continuing Education in Nursing*, 25(1), 35-40.
- Potter, P. A., & Perry, A. G. (2005). *Fundamentals of nursing*. (9th ed.). St.Louis: Mosby

Predicting Factors of the Nursing Process Utilization by Nurses in Saraburi Hospital

Warunee Meecharoen* M.N.S. (Adult Nursing)

Wipasiri Narahong** M.N.S. (Nursing Education)

Mayuree Waseroengsonti*** B.N.S.

Auchara Thosuwan*** B.N.S.

Sumalee Chakrapisal*** M.N.S. (Nursing Administration)

Pattama Phatipatarakul** B.N.S.

Sakmongkon Cheuatong** B.N.S.

Abstract: The objective of this descriptive research was to determine the predicting ability of internal and external factors on the nursing process utilization by nurses in Saraburi Hospital. The internal factors were age, position, educational level, training on the nursing process, duration in service, knowledge of the nursing process, and attitudes towards the nursing process. The external factors were characteristics of the ward, policy on the nursing process utilization, policy on using nursing process, characteristics of the tasks, course set up on nursing process, and problems and obstacles in nursing process. The sample consisted of 433 professional nurses in Saraburi Hospital. The data were collected using a questionnaire, then analyzed using descriptive statistics and the inferential statistics of stepwise multiple regression analysis. The analysis revealed that the level of knowledge on nursing process was moderate; the attitude toward the nursing process was in the positive direction; the level of nursing process utilization was high; while the problem was relatively moderate. Moreover, it revealed that attitudes toward the nursing process, characteristics of the tasks, problems and obstacles using the nursing process, and characteristics of the ward accounted for 27.4% of variance in the nursing process utilization of nurses at Saraburi Hospital. Therefore, the key person who is responsible for nursing organization should develop and manage the nursing system by aiming to increase the level of knowledge of the nursing process, and minimize problems and obstacles in using the nursing process.

Keywords: Nursing process utilization, Registered nurse, Saraburi Hospital

*Corresponding author, Nursing Instructor, Boromarajonnani College of Nursing, Saraburi; E-mail: warunee_mee@yahoo.com

**Nursing Instructor, Boromarajonnani College of Nursing, Saraburi Province

***Registered Nurse, Saraburi Hospital, Saraburi Province